

הלכה יומית*1

מדת האמת

1. נאמר בפסוק: "מדבר שקר תרחק". מכאן שצריך האדם להקפיד ביותר שלא להוציא מפיו דבר שקר. לא סתם אומרת התורה "תרחק", כלומר שצריך ממש להתרחק מהמנהג הרע הזה – השקר, ולהקפיד מאד מאד שלא להכשל בחטא זה.
2. מדת האמת נחשבת מדה קצת קשה. זה נראה פתרון פשוט לכל דבר, לשקר קצת, לשנות קצת את האמת, לסדר בכאלו את העניינים כך שהכל יהיה כמו שאני רוצה, כלם עושים כך... אבל אנחנו יודעים שזה אסור באסור חמור. אנחנו יודעים שאם המציאות אי אפשר לשנות רק על ידי דבורים – והדבורים צריכים להגיד תמיד רק את מה שנקו!
3. אם ההורים, או המורים, שואלים אותי משהו – אקפיד תמיד להגיד את האמת, גם אם היא לא כל כך נעימה. אדם המקפיד בדבורו, בסופו של דבר יזכה להערכה, ולא יפסיד דבר מכך שאמר את האמת. אבל גם אם יפסיד משהו – בכל זאת צריך להיות גבור ולהגיד את האמת.
4. לפעמים מישו לא רוצה לשקר, אבל הוא מספר את הדברים בצורה שהיא רק חצי מהאמת. דגמא: המורה שואלת: "האם עשית את שיעורי הבית?" התלמיד עונה: "כן. עשיתי", ובלבו מתכנן: עשיתי את שיעורי הבית **בשבוע שעבר**... גם זה אסור, ועל זה נאמר הפתגם: "לפעמים חצי אמת יותר גרועה משקר". ולמה חצי האמת יותר גרועה משקר? מכיון שהיא מטעה את השומע, ולכן בעצם זה פו שקר, ולא רק זה, אלא שהשקרן הזה מרמה גם את עצמו, ומרגיש כאלו הוא אומר אמת.
5. יש מקרים מעטים שבהם מתר לשקר. אומרים חז"ל: "מתר לשנות מפני השלום". כך למשל: אהרן הכהן היה אומר לאנשים שרבו ביניהם שהשני רוצה להשלים, אפילו שזה לא היה נכון, ואחרי זה באמת הם השלימו. דגמא אחרת: אתה רואית שחבר א' עשה משהו לחבר ב'. אחר כך חבר ב' שאל אותך על כך. עדיף להגיד שאמת לא יודע, כדי שהמריבה לא תגדל יותר.
6. מקרה אחר שבו מתר לשקר הוא כדי להנצל מסכנה. כך למשל אם פונה אליך אדם זר ברחוב ומציע לך סכריה אם תבוא איתו, עדיף להגיד שאמת לא רוצה כדי להתחמק ממנו, פיון שאדם זר עלול להיות מסכן.

גבורה יהודית

7. אמרו חז"ל במסכת אבות: "הוי עז כנמר וקל כנשר ורץ כצבי וגבור כארי לעשות רצון אביך בשבשים". מכאן אנו למדים בין השאר על כך שיהודי צריך להיות גבור כמו אריה כשהוא רוצה לעשות מעשים טובים ומצוות. והפננה היא שצריך להתגבר על כל קשי וכל הפרעה, ולהפעיל את כל הכח שלי כדי לעשות את הדורש.

8. ועוד אמרו במסכת אבות: "איזהו גבור? הכובש את יצרו". והפננה היא שלפעמים היצר הרע מנסה למשוך אותנו לעשות דברים לא טובים. זה לא מספיק אם אומרים לאדם: "עזוב, אל תתחס, תעשה דברים טובים". אנחנו יודעים שלפעמים צריך ממש להתגבר ולהלחם נגד היצר הרע. וזהו גבורה אמיתית אם הצלחת להכניע את היצר הרע הזה ולעשות את המצוות. דגמא: אם ילד הזה אותי אני מאד כועס, ואני רוצה להחזיר לו פפל-פפלים. אף עלי להתגבר על הפעם ולפתור את הבעיה בדרכי שלום ובנחת רוח. אם התגברתי על הפעם הרי שאני גבור יותר ממי שהחזיר מכות.
9. סוג אחר של גבורה היא מדת ה**התרגנות**. אם ה' ברה אותי בהצלחה, בקסם, בדברים יפים, בממתיקים או במשחקים – אני צריך לא לשמר הכל לעצמי, אלא לומר ולשתף את החברים. לומר על חלק, ולחלק גם לאחרים מהקסם או מהדברים שלי. כך גם אם ה' ברה אותי בחכמה, עלי לומר על קצת מהזמן והרצון שלי ולעזור לחברים ולחברות.
10. לפעמים תוך כדי משחק או פעילות מתחיל וכות מי היה ראשון, מי שני, ותור מי עכשו. גם כאן עלינו להתרגל למדת ההתרגנות, ולא להקפיד כל כך אם מישו רוצה את תורו עכשו. כמובן אסור לאף אחד להדחף בתור, ואם מישו עקף את האחרים אין חובה לומר לו, אף כאשר המצב לא ברור, וכל אחד חושב שעכשו התור שלו – אז כדאי להתגבר ולומר, והמתור ראשון הוא הגבור.
11. עוד מדה טובה היא לדעת להתגבר על בעיות. אם יש לי איזה קשי, כמו למשל: חטפתי מכה בראבתי, או שיש לי קשי בלמודים, או מישו העליב אותי ופגע בי וכדומה – הגבור יודע לא לקחת כל דבר אל הלב. כמובן אני עצוב ואולי גם כועס, אף עלי לדעת להתגבר ולהמשיך לעשות את מה שאני צריך. ה' נותן לי את הקשי הזה כנסיון, ואני צריך להתגבר על הקשי, לעשות את המיטב בשביל להצליח, ולהמשיך הלאה. אסור לשקע בעצב, יאוש ודכאון בגלל בעיות כאלה. היאוש גורם לכך שרק ימשיכו לי עוד ועוד צרות ובעיות, ולעצמת זאת אם אני מתגבר, אז הצרות והבעיות יפתחו ויקטנו.
12. צד אחר של הגבורה הוא לדעת דווקא פן להתגבר כחך ואפילו להלחם נגד האויבים שלנו. בחג החנוכה אנו מציינים את גבורתם של החשמונאים. כאשר היונים באו לארץ ונסו להכריח את כל העם לעזוב את התורה והמצוות ולהשתחוות לפסלים, היו יהודים מתונים שסנקעו ושמעו להם, אף החשמונאים הגבורים לא ותרנו ונצאו למלחמה נגד היונים. כפי שפלטנו יודעים מי שנצח היו החשמונאים. וזה מפני שלמרות שהיו מעטים וחלשים, הם היו גבורים ברוחם, ולכן נצחו.
13. גם בימינו, אם חס וחלילה האויבים מתקיימים אותנו, ופורצת מלחמה, או שיש פגועים ובעיות בטחונות אחרות, מצוה על כל אדם מבוגר להשתתף בצבא ולהלחם בגבורה כנגד האויבים. מה טוב שה' עוזר לנו ובכל המלחמות שהיו בדורות האחרונים נצחנו את אויבינו בגדול. ובכל זאת לצערנו במלחמה יש גם נפגעים ואפילו הרוגים, אף

*1 עיבוד ועריכה: הרב יקות רזון, ב"ס עציון

הגבור האמיתי מוכן לתת הכל למען שלומם ובטחונם של עם ישראל, והוא בוטח בה' ומתפלל שיצליח את דרכו ויחזור בשלום למשפחתו וחבריו.

14. רבים מאחינו היו גבורים במלחמות עם האויבים. ישנם ספורים רבים על חילים שמסרו נפשם למען הצלת המלחמה או כדי שחבריהם לא יפגעו. נתן לכה שתי דגמאות: במלחמת יום הכפורים הצבא הסורי התקיף את חילי צה"ל ברמת הגולן. למרבה הצער הם הצליחו בשלב הראשון של המלחמה לחסל הרבה חילים שלנו ולכבוש חלק מהשטח, וכמעט שלא היה מי שיפריע להם להמשיך להתקדם ולכבוש חלילה את כל הארץ. בשטח נשאר טנק אחד, שפנה "כח צבילה", בפקודו של המפקד צבילה גרינגולד. טנק זה נלחם בגבורה מול כחות ענקיים של מאות חילי אויב, והצליח בדו לעכב אותם עד שהגיעה תגבורת. בזכות גבורתו נצל כל עם ישראל.

15. דגמה אחרת לגבורה שהצילה חברים בקרב, היא של המפקד רועי קליין, ה' יקם דמו. רועי נלחם במלחמת לבנון השנייה עם גדוד מחיליו. לפתע נזרק אליהם רמון-רסס. רמון כזה שמתפוצץ בין אנשים רבים יכול להרג ולפצע רבים מהם. רועי ידע שתוף שתי שניות הרמון יתפוצץ ואין זמן להרחיק אותו. רועי לא ברח להציל את עצמו, אלא להפך - הוא קפץ על הרמון ונשכב עליו, וכך ידע שהוא עצמו בודאי ייהרג, אף לפחות חביריו ינצלו.

16. מצוה גדולה היא להתגייס לצה"ל ולשרת את המדינה בצורה הטובה ביותר. זוהי גבורה לדעת להתנדב ליחידות הטובות ביותר ולהשקיע הרבה מאמץ באמוני הכשר, בתרגילי הקרב ובסיוע לחברים. חילים אלו הם החילים שבזכותם צה"ל שלנו נחשב לצבא חזק ביותר באזור, למרות שהערבים עולים עלינו בהרבה מבחינת מספר והכח. נקנה שתמיד יצטרכו רק להתאמן, ולא גידע עוד מלחמות אמתיות.

17. ישנה גבורה רוחנית, שבה מדגיש היהודי את אמונתו ואת קיום המצוות, למרות שהגויים מנסים להכריח אותו להפסיק את זה. דגמא: הרסים בזמן שלטון הקומוניסטים נסו להכריח את היהודים שלא ישמרו מצוות ולא ילמדו תורה. היו יהודים שלא שמעו בקולם, ולהקפידו בסתר על קיום המצוות, על הנחת תפילין, על למוד תורה ושמירת שבת. חלקם נענשו על כך בתורה, וישבו שנים רבות בכלא האכזרי, אף לא נשברו ברוחם, והמשיכו אפילו בכלא לקיים בגבורה את כל המצוות.

18. גם אנחנו צריכים לדעת להתגבר אם יש חברים לא טובים שלא מבינים כמה חשוב לשמר את המצוות. אמרו חכמים: "אל יבוש מפני המלעיגים", כלומר שאסור ליהודי להתבייש מזה שמיישהו לועג לו על קיום המצוות. גם אם מיישהו לועג לי חלילה על הלבוש הצנוע או על הציצית או על כל מצוה אחרת, תמיד אדע ואזכר שהשכר הטוב על קיום המצוות שנה הרבה יותר מהבושה על לעג כזה או אחר. יהודי צריך להיות גבור ולהקפיד על כל מצוה - לא חשוב מה יגידו עליו בלם, ולא חשוב מה יעשו האנשים האחרים.

19. הגבורה היא גם להקפיד על קיום של כל מצוה, ואפילו תהיה המצוה קשה מאד. כך, למשל, נאמר על החקלאים השומרים את השמיטה, שהם "גברי כח עשי דברו" - כי זו גבורה רבה לא לעבד שנה שלמה ולהאמין שה' ישלח פרנסה ממקום אחר. דגמאות אחרות: זו גבורה לבן לבוש ציצית בזמן שהוא מזיע ממשחק הכדורגל, וזו גבורה לבת להתלבש בלבוש צנוע גם בקיץ החם, זו גבורה לקום בזמן לתפלה בחפז וזו גבורה לכבד הורים כשאין לי כח ועוד ועוד דגמאות. אף ברור שאנו מתאמצים וחיבים להיות תמיד גבורים, ולהקפיד על קיום כל מצוה ומצוה.

למדתי עם בני/בתי את הדף. חתימת הורים: